

پژوهش در تاریخ، سال دهم، شماره ۲۷ و ۲۸، بهار و تابستان ۱۳۹۹

معرفی تازه‌های ایران‌شناسی (۲)

ترجمه مهسا اسدیان^۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۵/۲۹

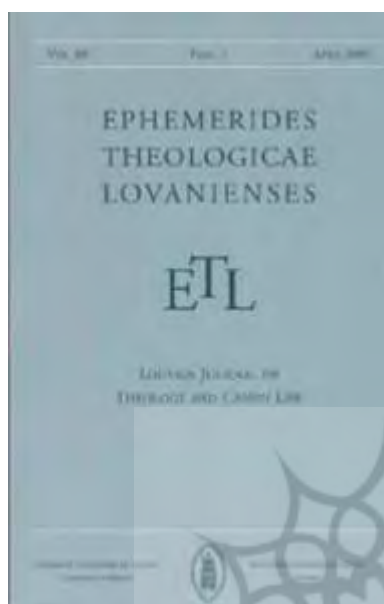
تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۶/۰۱

مطالب این بخش برگرفته از معرفی‌های کوتاهی است که به طور مرتب در وبسایت بایبلیوگرافیا ایرانیکا^۲ منتشر می‌شود. وبسایت مذکور همچون پایگاهی برای معرفی تازه‌های انتشارات ایران‌شناسی عمل می‌کند و از این نظر مرجعی آنلاین برای آگاهی از کتب و مقالات تازه این حوزه به شمار می‌آید. بایبلیوگرافیا ایرانیکا وابسته به نهاد یا سازمان خاصی نیست و توسط آرش زینی (دانشگاه آزاد برلین، گروه ایران‌شناسی) تأسیس شده و با همکاری شروین فریدنژاد، یزدان صفایی و سجاد امیری به طور مستمر به معرفی کتاب‌های تازه مربوط به پژوهش‌های ایران باستان می‌پردازد؛ مطالب پیش رو گلچینی از جدیدترین کتاب‌هایی هستند که در این وبسایت به زبان‌های اروپایی معرفی شده‌اند و در اینجا ترجمه‌ای فارسی از آنها همراه با تلخیص آمده است.

---

^۱. کارشناس ارشد مطالعات خلیج فارس دانشگاه تهران، mahsa.asadiyan5@gmail.com

^۲. biblioiranica.info

• **ثنویت زردشتی در دیدگاه یهودی،**

مسیحی و مانوی

جلد ۹۶، شماره ۲ (۲۰۲۰) نشریه

Ephemerides Theologicae

Lovanienses به موضوع ثنویت زردشتی

در دیدگاه‌های یهودی، مسیحی و مانوی

اختصاص یافته است.

فهرست مطالب

- یان دخیورن^۱: «زمینه‌های مذهبی-تاریخی شیطان‌شناسی یهودی و مسیحی. جوابی به جان جی. کالینس^۲، در عین حال بررسی آموزه دو مینو در *1 Q S III,13-IV,26* و مفاهیم ثنویی با خاستگاه ایرانی».

- بنیامین گلید^۳: «زردشتی‌تر از خود زرتشت؟ مسئله تأثیر دین زرتشتی بر دین مانوی در نسخه‌ای از اساطیر مانوی محفوظ در نوشته‌های سوروس انطاکی^۴، تیتوس اهل بصری^۵ و تئودورت اهل کوژس/حورس^۶».

- نستور کاوآداس^۷: «کیش ساسانی یا طرح بیزانس؟ اسطوره زروانی در کتاب *Contra Magos* از تئودور مویسوئستی^۸».

- الکساندر م. شیلینگ^۹: «اهریمن در ارمنستان. پژوهش‌هایی درباره متون زروانی با گرایش مسیحی».

- فاضل پاکزاد: «پسر زمان؟ مشتقات الهی و ماهیت ثنویت زردشتی».

1. Jan Dochhorn

2. John J. Collins

3. Benjamin Gleede

4. Severus of Antioch

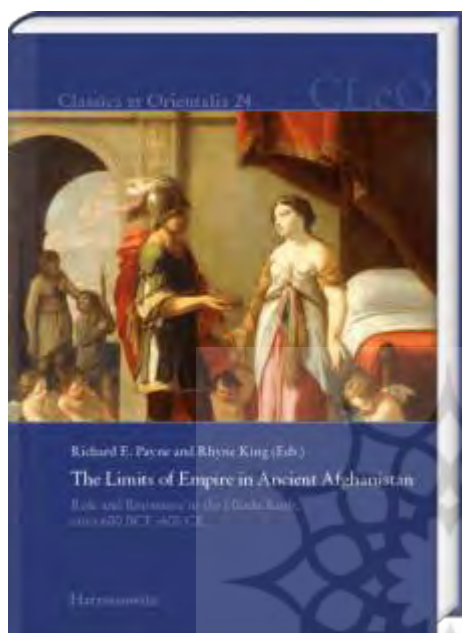
5. Titus of Bostra

6. Theodoret of Cyrus

7. Nestor Kavadas

8. Theodore of Mopsuestia

9. Alexander M. Schilling

• محدوده‌های امپراتوری در افغانستان
باستان

پین، ریچارد و راین کینگ (ویراستاران).
۲۰۲۰. محدوده‌های امپراتوری در
افغانستان باستان: قانون و مقاومت در
هندوکش، حدود ۶۰۰ قبل از میلاد -
۶۰۰ میلادی (Classica et Orientalia)
۲۴. ویسبادن: Harrassowitz.

منطقه افغانستان مدرن مرکزیتی برای توالی
امپراتوری‌ها از زمان هخامنشیان در قرن
ششم قبل از میلاد تا ساسانیان در قرن هفتم
میلادی به وجود آورده بود. با این حال، این

مناطق در بیشتر مواقع به عنوان «چهارراه» در روایت‌های پیشامدرن به حساب می‌آیند.

این مجلد به این موضوع می‌پردازد که امپراتوری‌های متوالی چگونه الگوهای پایداری از تسلط را بر هندوکش اعمال کردند؛ به‌ویژه در سرزمین‌هایی که بدون فناوری‌های دولت‌های مدرن قابل حکمرانی نبودند. اصطلاحِ مدرنِ «افغانستان» احتمالاً ریشه در کلمه‌ای باستانی برای مناطق مرتفع و مردمان مقاوم در برابر حکومت خارجی دارد. نویسندگان این مجلد، با هدف توضیح پیشبرد پروژه‌های امپراتوری‌ها در این منطقه کوهستانی، از رویکردهای علمی مختلفی نظیر تاریخ، مردم‌شناسی، باستان‌شناسی، سکه‌شناسی و زبان‌شناسی استفاده کرده‌اند. محدوده‌های امپراتوری نوعی همکاری میان رشته‌ای را شکل می‌دهد تا روایتی قانع‌کننده از افغانستان دوره باستان ارائه کند؛ افغانستانی که اسناد مادی و نوشتاری‌اش نسبتاً محدود هستند. این کار نشان می‌دهد که چگونه طرح‌های امپراتوری‌ها در افغانستان، با همکاری نخبگان محلی و هماهنگ با فرهنگ‌های بومی، صورت گرفتند و به جای سرزمین‌های به‌هم‌پیوسته، مجمع‌الجزایر اداری ایجاد کردند. مهم‌تر از همه، این کتاب در

مطالعه تاریخ امپراتوری‌های آسیای غربی، به جای به حاشیه راندن افغانستان، آن را در مرکز توجه قرار می‌دهد.

فهرست مطالب

- ریچارد ا. بین و راین کینگ: «مقدمه‌ای بر محدوده‌های امپراتوری در افغانستان باستان»
- توماس بارفیلد^۱: «بوم‌شناسی سیاسی افغان: الگوهای گذشته و حال از جهان ایرانی شرقی»
- پیر بریان: «بلخ در شاهنشاهی هخامنشی: ایالت مرکزی هخامنشی در بلخ (دوباره)»
- متیو پ. کانپا: «افغانستان به مثابه گهواره و محور امپراتوری‌ها: بازسازی توپوگرافی قدرت ایران شرقی در دوره هخامنشیان، سلوکیان، یونانی-بلخی‌ها و کوشان‌ها»
- لورین مارتینز-سیو^۲: «قدرت یونانی در بلخ هلنی: کنترل و مقاومت»
- رابرت بریسی^۳: «محدوده‌های قدرت کوشان و محدودیت‌های اسناد»
- کریستوفر بکویت^۴: «ویهارس^۵ در امپراتوری کوشان»
- تاشا فُردشتخاسه^۶: «محدوده‌های امپراتوری کوشان در حوضه تاریم»
- نیکولاس شیندل: «چه زمانی سکه کوشانو-ساسانی آغاز شد؟»
- نیکلاس سیمز-ویلیامز: «اسناد بلخی به عنوان منبعی تاریخی»
- راین کینگ: «کارگزاران محلی در بلخ ایرانی و پساایرانی (حدود ۳۰۰-۸۰۰ میلادی): اشراف، وابستگان و حکومت‌های امپراتوری»

---

1. Thomas Barfield

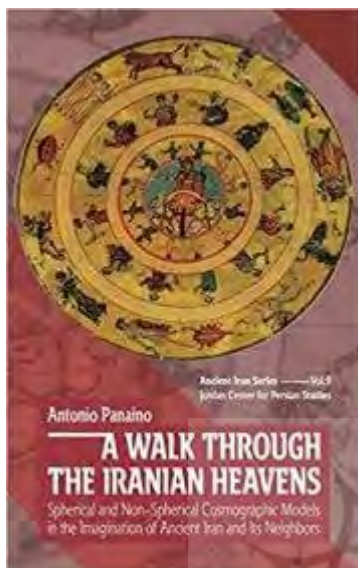
2. Laurianne Martinez-Sève

3. Robert Bracey

4. Christopher Beckwith

5. Vihāras

6. Tasha Vorderstrasse

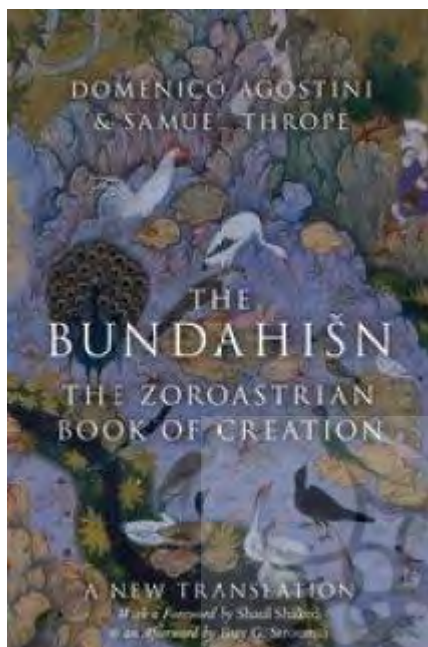

• **کیهان‌شناسی جهان ایرانی**

پاناینو، آنتونیو. ۲۰۲۰. سیری در آسمان‌های ایرانی: برای تاریخچه‌ای از گفتگوی غیرقابل پیش‌بینی بین مدل‌های غیر کره‌ای و کره‌ای (Ancient Iran Series 9). ارواین، کالیفرنیا: مرکز مطالعات ایرانی جردن، دانشگاه کالیفرنیا، ارواین.

این کتاب، که توسط آنتونیو پاناینو نوشته شده، پیشرفت کیهان‌شناسی جهان ایرانی و تعامل آن با تمدن‌های یونانی، بین‌النهرینی و هندی را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. با در نظر گرفتن چنین پژوهشی،

نویسنده سنت فکری ایرانی را در مقابل سایر تمدن‌های باستانی قرار داده و عمق و اهمیت سنت مزدایی را نشان می‌دهد که می‌توانست دانش خارجی را جذب کند و به آن سامان دهد. پاناینو حضور سنت‌های ارسطویی و نوافلاطونی را در عرصه فکری ایرانی نشان می‌دهد، هر چند که تا حدودی با عقاید و جهان‌بینی مزدایی تلفیق شده بود. از این رو، این کتاب پژوهش پویا و جالبی از نظرگاه‌های مختلف علمی و فلسفی در جهان‌های مدیترانه‌ای، ایرانی و هندی است.

• **بندهشن: ترجمه‌ای جدید**

آگوستینی، دومنیکو و ساموئل تروپ
(ویراستاران). ۲۰۲۰. بندهشن: کتاب آفرینش
زردشتی. ترجمه‌ای جدید. نیویورک: انتشارات
دانشگاه آکسفورد.

بندهشن، به معنای خلقت اولیه یا بنیادی، روایت مرکزی زردشتیان از آفرینش، کیهان‌شناسی و آخرت‌شناسی است. این کتاب، که در قرن نهم میلادی گردآوری شده، یکی از مهم‌ترین گواهی‌های زنده از ادبیات زردشتی به زبان فارسی میانه و فرهنگ ایرانی پیش از اسلام است. علیرغم اینکه حدود دو هزار سال پس از ظهور پیامبر زردشت نوشته شده، با این وجود یک جمع‌بندی مختصر از دانش زردشتی باستان است که لایه‌های اولیه سنت را ترسیم و بازآرایی می‌کند.

بندهشن در حوزه مطالعات ایرانی به عنوان منبع اصلی و اساسی برای پژوهشگران تاریخ ایران باستان، ادیان، ادبیات و زبان‌ها شناخته شده است و همچنین به تنهایی اثر ادبی بزرگی است و در کنار سایر اساطیر آفرینش دیگر سنت‌های باستانی قرار می‌گیرد. ۳۶ فصل متنوع این کتاب، که به نجوم، آخرت‌شناسی، جانورشناسی، پزشکی و موارد دیگر اشاره دارد، در انواع سبک‌ها، ثبت‌ها و گونه‌های متنوع، از فهرست‌های اضافی و تفسیرهای مختصر گرفته تا گفتمان‌های فلسفی و دیدگاه‌های شاعرانه آخرت‌شناسانه نوشته شده است. این ترجمه جدید، که پس از حدود یک قرن برای نخستین بار به انگلیسی منتشر می‌شود، خصوصیت زیبایی‌شناسانه، سبک ادبی و پیچیدگی آن را برجسته می‌کند و ویژگی‌های ادبیات زردشتی قبل از اسلام را مورد توجه قرار می‌دهد.

فهرست مطالب

دییچه شائول شکید

مقدمه

سرآغاز

۱. در باب آفرینش مادی

۲. در باب آفرینش نورها

۳. در باب چرایی انتخاب آفرینش برای نبرد

۴. در باب چگونگی حمله دشمن به آفرینش

۵. در باب مقابله دو مینو

۶. مراحل نبرد آفرینش مادی علیه مینوی شر

۷. در باب شباهت موجودات

۸. در باب طبیعت سرزمین‌ها

۹. در باب طبیعت کوهستان‌ها

۱۰. در باب طبیعت دریاها

۱۱. در باب طبیعت رودخانه‌ها

۱۲. در باب طبیعت دریاچه‌ها

۱۳. در باب ماهیت پنج شکل حیوانات

۱۴. در باب طبیعت بشر

۱۵. در باب ماهیت تولد تمام گونه‌ها

۱۶. در باب طبیعت گیاهان

۱۷. در باب سروری بشر، حیوانات و همه چیز

۱۸. در باب طبیعت آتش

۱۹. در باب خواب

۲۰. در باب سرودها

۲۱. در باب طبیعت باد، ابرها و باران
۲۲. در باب حشرات موزی
۲۳. در باب طبیعت گونه‌های گرگ
۲۴. در باب چیزهای گوناگون: چگونه آنها آفریده شدند و چگونه رقبای آنها آمدند
۲۵. در باب سال مذهبی
۲۶. در باب اعمال بزرگ ایزدان مینویی
۲۷. در باب اهریمن و اعمال شر دیوان
۲۸. در باب بدن انسان به عنوان معیار جهان مادی
۲۹. در باب سروری اقلیم‌ها
۳۰. در باب پل چینود و روان‌های جدا شده
۳۱. در باب سرزمین‌های ستوده‌شده ایران و خاندان کیانی
۳۲. در باب کاخ‌های باشکوه کیانی که آنها را حیرت‌انگیز و شگفت می‌نامند
۳۳. در باب مصیبت‌های رخ داده بر ایران، هزاره به هزاره
۳۴. در باب رستاخیز و جسم نهایی
۳۵. در باب خاندان و سلسله کیانیان و نسب پورشسپ
۳۶. در باب گاهشماری عرب از دوازده هزار سال
- سخن پایانی توسط گای جی. استرومسا^۱
کتابشناسی
یادداشت‌ها
نمایه

---

^۱. Guy G. Stroumsa